

Škafja vsak četrtlet
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, korodke
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katoliškega
društva do-
birajo list brez po-
štnine naročnina.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobí
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserti se sprejemajo
do ure polnočne.

Štev. 36.

V Mariboru, dne 4. septembra 1902.

Tečaj XXXVI.

Ne zaupajte volkovom!

Deželnozborske volitve se bližajo. Pristaši nemške in nemškutarske stranke so začeli laziti okoli slovenskih mož ter jih izpraševati kako kaj mislijo o prihodnjih volitvah. Čez par tednov, kadar bodo oblazili vse uplivnejše može, ponujati bodo začeli svoje kandidate. Slovenci, pazite in ne zaupajte volkovom, ki hodijo okoli vas v ovčji obleki!

Nemško-nemškutarska stranka je kriva vseh nemirov in narodnih bojov na Spodnjem Štajerskem. Ako bi ta stranka ne silila pri vsaki važnejši zadevi s svojim nemštvom naprej ter izzivala s tem rodoljubne Slovence, bil bi že davno sladki, zlat mir na Spodnjem Štajerskem. Zdaj pa morajo Slovenci stati vedno na straži, da jim narodni nasprotniki ne naredijo kake škode.

Nemško-nemškutarska stranka je sovražnica vsega gospodarskega napredka na Spodnjem Štajerskem. Kjerkoli se je ustanovil kak kmečki konzum, kjerkoli se je naredilo kako gospodarsko društvo, tam so gotovo prihiteli kmalu pristaši te stranke ter delovali takoj proti njej na vse načine. Obrekovali so gospodarska podjetja, sumničili pri njih poslujoče osebe vseh mogočih pregreh ter tirali odbornike enakih društev večkrat celo pred sodišča.

Nemško-nemškutarska stranka že po svoji sestavi ne more biti zagovornica kmetškega stanu. Ona se sestavlja iz meščanov, tržanov in njihovih zadolženih podreptnikov po deželi. Po stanu so pristaši te stranke

po največ krčmarji in trgovci. Želje kmetov so celo druge nego želje meščanov in tržanov, želje delavnih gospodarjev celo druge nego želje uživajočih nemškutarskih trgovcev in krčmarjev.

Pristaši nemško-nemškutarske stranke po deželi se sicer radi imenujejo kmete, so tudi res kmetje, a oni niso biseri, oni niso cvet kmetškega stanu. Njihove roke niso delavne kakor roke naših rodoljubnih kmetov. Njihova najljubša družba niso kmetje, ampak gospodje. Le zdaj pri volitvah hlatajo za kmečko družbo. Njihova cerkev je gostilna. Njihov najljubši govor je obrekovanje. Taki možje ne bodo nam niti določevali poslancev, še manj bodo nam poslančevali.

Slovenci, varujte se pristašev nemško-nemškutarske stranke, ki sedaj lazijo okoli vas. Njihove besede so sicer sladke kakor med, a v njihovem srcu je strup. Kakor nedolžne ovce se nam hlinijo, a v resnici so grabežljivi volkovi. Ne zaupajte tem volkovom!

Družba sv. Mohorja.

Z velikim veseljem naznanjamo dragim Slovincem, da je število udov družbe sv. Mohorja letos znatno napredovalo. 80.046 Slovencev-Mohorjanov se je letos zbralo pod zastavo sv. Mohorja in Fortunata, toliko se jih je združilo pod košatim drevesom, katero sta v dobro slovensko zemljo zasadila nepozabna nam škof A. M. Slomšek in monsignor A. Einspieler, katero je s svojim blagoslovom očitno zalival ljubi Bog, katero je skrbno gojila slo-

venskih rodoljubov požrtvovalnost in gorka ljubezen.

Hvala neizmerna zato darovalcu vsega dobrega, ljubemu Bogu, ki je blagoslovil naš trud; hvala tisočera vsem neumornim poverjenikom, ki zbirajo raztrešena krđela Mohorjanov, hvala vsakemu posamezniku, ki je s svojim pristopom k družbi množil naše število!

Družba šteje letos 3936 udov več kakor lani in 1450 udov več kakor predlanskem. Po pozameznih škofijah je število sledeče:

škofije in nadškofije	udov
1. Goriška	8697 (+ 98)
2. Krška	6565 (+ 357)
3. Lavantinska	25408 (+ 1637)
4. Ljubljanska	31313 (+ 1726)
5. Tržaško-koperska	4268 (+ 227)
6. Sekovska	556 (— 42)
7. Somboteljska	346 (— 5)
8. Zagrebska	446 (— 33)
9. Senjska	193 (— 13)
10. Poreška	132 (— 4)
11. Djakovska	66 (+ 1)
12. Videmska	183 (— 2)
13. Bosna	229 (+ 3)
14. Razni kraji	420 (— 121)
15. Amerikanci	982 (+ 74)
16. Afrika in Azija	242 (+ 33)
Skupaj	80046 (+ 3936)

Pregled nam torej kaže, da je najlepše napredovala ljubljanska škofija, ki ponosno stopa vsem drugim na čelu, ter ima letos 1726 udov v eč. Glede napredka za njo

Listek.

Junaki mesta Kisek.

Zgodovinska povest. — Poslovenil Ivan Vuk.

(Dalje.)

«Naj živi domovina! Smrt sovražnikom kristjanstva!» zakličejo huzarji in pogumne žene, možje in otroci, oboroženi s smolnatimi vencí, s kotli vročega olja, ogromnim kamenjem, kiji, železnimi prekljami in krevlji se vsujejo nad Turke. Sikajoč letijo smolnati vencí na slamo, tako, da se tu in tam prikazujejo temni plameni. Od zidovja leti kamenje, razbije napadalce in kdor uide kamenju, doleti ga vroče olje, onega goreči kos lesa. S kiji in železnimi prekljami bijejo po Turkih, kateri stojijo na lestvicah in ko tisti s krvavimi glavami padajo, potegnejo še druge seboj. Nato sunejo s krevlji lestve, tako, da se prevržejo ter pobijejo mnogoterega Turka.

Povsod se sliši stok umirajočih in ranjenih. Ko se slama in les v rovih užge, hitijo ostali čez rov, ter prepustijo svoje tovariše gotovej smrti, da le sebe rešijo. Še onkraj rova spremljajo jih kroglice in kamenje zmagujočih kristjanov.

Pred ko Turki natančno opazijo, kaj se je zgodilo, bilo je že zidovje zapuščeno, Turki

pobiti in odpodeni. Paše kričijo in psujejo janičarje. Sultan Soliman se zgrozi, da je njegova sveta zastava padla v roke kristjanov, ter priseže pri bradi Mohameda strahovito maščevanje. Vendar mora to pot svoje utrujene čete poklicati k počitku.

Sedaj je dan junaskim brambovcem čas za počitek. Zahvalijo Boga za podeljeno zmago, objemajo se od veselja, in po marsikaterem licu bojevnika se potoči solza radosti. Juričiču obljublja zvestobo in zaupanje, ker dozdeva se jim, da je nepremagljiv. Zmagoslavje ne da duška žalosti nad padlimi tovariši; vendar jih pokopljejo, napišejo njih imena, ter je shranijo v cerkev. Pokrepčajo se z jedjo in spanjem ter pričakujejo novega naskoka.

Med tem, ko se meščanstvo veseli dobljene zmage, stoji Juričič v misli vtopljen na stolpu ter opazuje, kaj se v turskem taboru dogaja. Sem pridejo tudi huzarji in mu sporoče, kaj so opazili.

«Zahvalim vas v imenu vašega kralja!» nagovori jih Juričič. «Sedaj vidite kako poplača Bog zvestobo ter podeli hrabremu nemrten spomin.»

«Mi umremo za našega kralja, za vero in domovino!» odgovorijo jednoglasno huzarji.

«Danes smo zmagali», govori dalje Juričič, «pa naša zmaga bo razdražila sovraž-

nika k osveti. Ponovili bodo svoje napade in zgubili tudi več ljudi kot mi. Ali bodo zdržali meščani?»

«Mestjani ljubijo svojo domovino in kralja. Oni nas radi slušajo ter se pogumno bojujejo!»

«To je plemenito!» odvrne Juričič. «Pustite jih naj si odpočijejo. Nekaj dni imamo mir, potem nastopijo zopet vroče ure. Postavite straže ter nabirajte material, da se novi napadi odbijejo. Vi pa pijte danes na moj račun, napivajte kralju in domovini!»

Huzarji odidejo, Juričič pa ostane v stolpu.

Prvi dan preteče mirno, ravno tako drugi. Tretji dan se giblje zopet mogočno v turskem taboru. Trombe in bobni zapojejo, goste trume drve naprej, prestopijo rov, postavijo lestve in znova se začne strahoviti boj. Zopet zmagajo brambovci; ali sedaj ni bilo počitka. Celih štirinajst dni se ponavljajo napadi za napadom, sedaj na tej, sedaj na onej strani, sedaj zopet na vseh krajih. Turki hočejo kristjane upehati, njihove moči in paznost razdvojiti. Vendar jim ni mogoče priti na zid. Padlo jih pa je že, kot da bi velikan z orjaško koso kosil. Juričič zapazi, da se je zemlja navzdignila in vidijo se mravljam podobni rovi.

«Kopljejo se rovi, da nam spustijo zidovje v zrak!» reče Juričič huzarjem. «Sedaj

ne zaostaja skoro nič dična lavantinska škofija, v kateri je 1637 udov več. Lepo se je postavila tudi krška škofija, kjer so v kljub tako težavnim razmeram vendar častno napredovali za 357 udov. Lep napredek kaže tudi tržaško-koperska škofija, kjer je 227 udov več, in goriška, kjer so napredovali za 98 udov. Dobro so se postavili rodni bratje onkraj «velike luže». Amerika šteje 74, Afrika in Azija 33 udov več. Po drugih krajih je ostalo razmerje nekako enako, oziroma je neznatno nazadovalo.

Mohorjanom bodi geslo tudi zanaprej: Ne nazaj in navzdol, marveč vedno naprej in navzgor!

Slovenskim abiturijentom!

V kratkem se boste podali na vseučilišče, da se posvetite svojim strokovnim študijam. Odprl se Vam bode s tem korakom nov svet, doslej Vam neznan in tuj; obzorje se Vam bo razširilo, postali boste samosvoji. Občutili pa boste kmalu, kako zapuščenega se človek čuti v tujini, ako ne živi v krogu pravih, dobrih prijateljev.

Zato se obrača podpisani odbor do Vas in Vas vabi, da vstopite v slovensko akademsko društvo »Zarja«, ako dojdete v Gradec.

Naše akademsko društvo je katoliško, to je, v verskih stvareh ne poznamo indiferentizma. Odkrito in povsodi priznavamo, da so nam sveti vzori, katere goji naš slovenski narod v ogromni svoji večini.

Namen našemu društvu je, gojiti istinito prijateljstvo. Društvo naj vpliva na svoje člane, da se resno pečajo s svojimi strokovnimi študijami. Poleg tega pa se hočemo baviti tudi z drugimi vprašanji, važnimi za nas in naš narod, resno in temeljito v medsebojnem pogovoru. Saj je slovenskega dijaka prva dolžnost izobrazba in duševno delo. Narod zahteva od svojih sinov, ki jih pošlje na vseučilišče, da se izobrazijo za krepke bojavnike na polju prosvete. Velik greh slovenskega dijaka je torej, ako ubija dragi čas, ki mu je na razpolago za izobrazovanje, po izgledu nemških buršev s sabljanjem. Žalibog, da je sabljanje močno razširjeno tudi med graškimi slovenskimi akademiki, ki menijo, da so koristili slovenskemu narodu, ako so si dali razsekati obraz ali pa svojemu nasprotniku odsekali nos ali ušesa.

Akademsko društvo »Zarja« obsoja odločno vsako menzuro in dvoboj.

Ako želi kdo kakih informacij glede

vpisovanja na vseučilišču, postregli mu bodo drage volje starejši člani.

Na svidenje v graški »Zarji«!

Za odbor slov. katol. akad. društva »Zarja«:

Josip Dermastia
cand. iur.
t. č. predsednik.
Ljubljana, Zaloška cesta 3.

Politični ogled.

Presvitli cesar je odšel v Pulj, kjer se bo udeleževal manevrov naše mornarice. Ljudstvo je presvitlega cesarja povsodi navdušeno pozdravljalo.

Vojvodinja vrtemberška Margareta, kateri je bil cesar stric, je dne 24. avgusta umrla v Gmundenu na Zgor. Avstrijskem. Bolezen se je pojavila še le pred kratkim, a se je hitro shujšala, da je bilo treba operacije, ki je vojvodinjo popolnoma oslabilila, da je umrla. Spravljena z Bogom je po prirčnem slovesu od ljubljene soproga ter še nedoraslih otrok popolnoma vdana v voljo božjo umrla. «V Te, Gospod, sem zaupala, ne bom osramočena na veke», «Gospod ne moja ampak Tvoja volja naj se zgodi», «Moj Jezus, usmiljenje», molila je v enomer dokler ni izdihnila. Rojena je bila 13. maja 1870, prav skrbno izgojena in od nekdanj posebna ljubljenska cesarjeva. Dne 12. julija 1892 se je poročila z vojvodo Albrehtom vrtemberškim. Zapustila je 6 otrok, eden je pa že prej umrl. Cesar je iz Ischl na, koder je bival na oddihu, prihitel v Gmunden, prav očetovsko ljubeznivo tolažil jokajoče otroke, jih vzel v naročje, jim brisal solze, a slednjič se tudi sam več ni mogel premagati. Rajna je bila vrla kneginja v vsakem oziru kakoršnih je pač malo.

Razpor mej štajerskimi socialisti. Na zadnji deželni konferenci štajerske soc. demokracije se je pojavil velik razdor mej sodrugi. Stranka se je ločila v pristaše strankinega glasila «Arbeiterwille» in somišljenike sodruga Marschetza, ki z vodstvom lista ni zadovoljen in ki hoče v najkrajšem času odkriti razne lepe stvari, posebno se proti načelniku strankarske blagajne. Sedaj si ustanovi Marschetzeva stranka nov list z imenom «Der Volksanwalt». Osnovali so si dotični odbor ter jeli nabirati delnice po 10 K. Z ustanovitvijo lista se bo kajpada razpor le še bolj poostril, če bo le denar porabljen v namen, v kateri so ga vplačali.

Madjari proti cesarski pesmi. Dne 29. avgusta je v Ujhelyu na Ogrskem igrala

vojaska godba na trgu cesarsko pesem, na kar je občinstvo, nahujskano po izvestnih osebah, začelo žvižgati. Godba je morala prenehati in se je odstranila.

Protinemska struja v Rusiji. Rusko časopisje je začelo zadnji čas ostro pisati proti Nemcem in opozarjati rusko vlado na to, da začne enkrat bolj natanko gledati na prste Nemcem, živečim v Rusiji. Posebno pozivlja rusko časopisje rusko vlado, naj nikar ne oddaje važnih služb javne ruske uprave Nemcem.

Dopisi.

Lisca. (Otvoritev, Jurkove koč.) Prišel in minil je dan, katerega se je vsakteri veselil, komur je za razvoj in procvit domače turistikke, dan 21. avgusta. Sicer je napočil z burjo in nalivom, a končal mirno in solnčno, kakor le malo »pasjih dni.«

Že v predvečerju je romalo lepo število udeležencev slavnosti proti vrhu Lisce. Krepko pokanje topičev je je pozdravljalo. Bili so to večinoma ljubi gostje iz daljine, tako iz Zagreba, Metlike, Ljubljane itd. Prenočevali so večinoma v koči, katera, četudi prostorna, je bila vendar do zadnjega kota natlačeno polna. V živahnem nazdravljanju in ljubkih dovtipih preminila je noč. Ko je jutro napočilo, hitelo je vse na vrh vživat iznenadljiv prizor, tako star in vedno nov, izhajajočega solnca, zlatečega ponosne vrhe domačih gor. Krasno, divno-romantično se je odpiral razgled osobito proti zahodni strani. Kapo, Golovec, Uršo, Peco, Veliko Svinjarico, Raduho, Obir, Ojstrico, Skuto, Grintovec smo menili »z roko doseči«, tako tankočist in eternoprozoren je bil zrak. Mangart, Triglav, Krn pa so bili tako »pred nosom«, da nikakor nismo mogli razumeti resnične oddaljenosti. Menili smo, da vidimo častitega očeta Aljaža, kako svoj daljnazor se svojega stolpa obrača na nas. Nikdo se ni mogel ubraniti radostnemu vskliku v očigled tako hvaležnega, razkošnega obzorja. Snežnik, Nanos, Risnjak, Bjela Lasica, Pliševica, Sveto Brdo nad Zadrom je spopolnjevalo ozadje proti jugu. Na Klek in sveto Jedrt pa toliko, da nismo stopili. Kaj naj povem o Ivanščici, Donatiju in Boču, ležečim proti izhodu, o stotinah belih cerkva in sivo-temnih gradeh, ki so pred nami ležali, raztrošeni po dolinah med poljem in šumami, — o srebrobelih rekah in rečicah, itd. itd.?

Pozabili smo vse zemske skrbi in zamaknjeni zrlili v nepregledni slovenski svet. Srce nam je urneje vdarjalo v zbujeni zavesti tolike planinske vzvišenosti!

moramo boj nadaljevati pod zemljo. Bodite oprezni in kolikor imate spretnih delavcev naj grebejo in kopljejo, da zalotimo sovražnika pod zemljo ter mu zastavimo pot k ozidju!»

Novo, težko delo se prične. Dekleta in žene, katere do sedaj še niso delale nobenega težkega dela, menihi in starčki, zgrabijo za orodje, razdelijo se v trume, katere se jednako merno menjavajo, ter kopljejo globoko v zemljo, potem vodoravno. Noč in dan delajo, vendar ne slišijo nič, da bi se na nasprotni strani delalo. Juričić postane nemiren. Zgubili so pravo smer.

Ker je videl, da so zgrešili pravo smer, odredi Juričić, da se škoda, ako bi se zidovje porušilo, kolikor mogoče zmanjša. Nakupičena zemlja iz rovov je zato pripravljena, da zamaši za silo luknje na zidovju. Pazljivo, kakor kedaj poprej, opazuje iz stolpa turško vojsko. Ko zapazi kako pridno delajo pri topovih, in da se pred taboriščem uvrščajo kolone ter delavci hite iz rovov, zaukaže, naj odstopijo od zidovja in se skrijejo za nasip in hiše ter naj so na siloviti naskok pripravljeni.

Komaj so se poskrili zadnji brambovci, ter si pripravili smolnate vence, kar se začuti silovit sunek, še jeden in zopet jeden, da se trese zemlja. Toča kamenja se vsiplje.

Debel prah pomešan s smodnikovim dimom se vzdigne nad mestom. Ko se razkadi dim, vidi se, da je izginilo kos zidovja ter leži v razvalinah. Kakih 30 čevljev velika luknja se prikaže. Brambovci zamašijo naglo odprtino z zemljo in krog ležečim kamenjem, akoravno jih Turki sprejmejo z točo krogelj. Ko so prišli naskakovalci bližje, bilo je že za silo zamašeno.

Strahovit boj nastane na tem mestu. Turki silijo v mesto, pa hrabri huzarji je zopet odpode. Nove kolone stopajo na njih mesto, pa tudi te so poražene. Divji bojni krik se meša z žvenketanjem orožja. Pri Turkih «Allah», pri kristjanih «Jezus», tam divji srd, tu ponižno upanje. Mohamedance navdaja strast do grozovite morije, kristjane vnema ljubezen do vere in domovine. Slednjič se morajo vendar Turki umakniti pa le zato, da se odpočijejo in pripravijo na nove naskoke.

Devetnajsti dan obleganja pride poslanec Ibrahim-paše, ki predrzno zahteva predanje mesta in prosto pot poveljniku, ako plača 20.000 glđ.

«Mesta ne predam», odgovori Juričić, «ker je last mojega kralja. Za vse čase bi osramotil svoje ime, ako bi mesto izdal. Odkupnine pa itak ne morem plačati, ker imam le orožje in smodnik, nikakor pa ne denarja.»

Z novim naskokom odgovori paša temu odločnemu govoru. Pa Juričić zopet zmaga, dasiravno s silovitim naporom, ker brambovcev je bilo že malo in še ti izmučeni. Ko pa Juričić drugega in tretjega poslanca, ki zahteva predanje mesta, z istim odgovorom odpošlje, priseže Ibrahim-paša pri bradi svojega očeta, vzeti uporno mesto, naj velja kar hoče. Baterije se pomnože, obrabljeno orožje se zamenja z novim. Trume se postavijo v red in bogata nagrada se obljubi onim, kateri se bodo najbolje pri naskoku izkazali.

Juričića je skrbel pričakovani naskok. Sicer so se pogumni meščani privadili na strah in nevarnost vsakega naskoka, ali polovica jih že manjka. Majhne luknje se se zamašile, medtem ko so se morale štiri večje zastaviti s prsmi bojnikov. Akoravno je Juričić na vse strani skrbno opazoval, če bi se bližala odkod kaka pomoč, vendar ni zapazil niti najmanjše reči, ki bi vznemirjala Turke od te ali one strani.

Smešničar.

A.: »Kakšen razloček je med možem, ki ima hudo ženo in med zvonikom?« — B.: »Nobeden, vsak ima svoj križ.«